

ZKUŠENOSTI Z PROVOZU ASV VOJSKU PVOS NA TAKTICKÉM STUPNI VELENÍ

Automatizovaný systém velení (dále jen ASV) není pro útvary vojska PVOS novým pojmem. Naopak, neustálým zdokonalováním a zaváděním jeho dalších prvků se velitelé aktivních zbraní i RTV PVOS s procesem automatizace plně sžili. Výcvik a bojová činnost jsou ASV plně podřízeny. V závislosti na základních, kvalitativních změnách prostředků a způsobů vedení ozbrojeného boje, značném množství informací a rychlém vývoji situace je nezbytné, aby velitelé všech stupňů zařazených do ASV plně využívali jeho možností. Charakteristickou zvláštností každého velitele ve vedení bojové činnosti je to, že při hodnocení situace a přijetí rozhodnutí pozoruje vzdušnou situaci na obrazovce. Proto velitel, štáb i operátoři ASV musí znát „abecedu“ zobrazovaných symbolů a signálů, naučit se myslet prostřednictvím nich, umět okamžitě rozšifrovat jejich obsah v dynamice boje. Velitel se přitom musí opírat a spoléhat na připravenost, zručnost a vycvičenost podřízených jednotek.

U vojska PVOS je dosahováno úspěchu při plnění bojového úkolu společným úsilím a vzájemnou součinností protiletadlového raketového vojska, stíhacího letectva, radiotechnického vojska a speciálních

vojsk, sladěním činnosti přímých specialistů (operátorů), jejichž práce zaručuje jednotný, pevný a nepřetržitý bojový cyklus. Stručně řečeno, operátor stanice navedení PLRV musí být přesvědčen o správnosti a přesné práci operátora radiolokátoru, tak jako pilot v době navedení na vzdušný cíl je přesvědčen o přesné práci letovoda.

Modernizovaný automatizovaný systém velení bezprostředně spojuje operátory objektů ASV s vedením bojové činnosti protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva. Práce operátorů má celou řadu zvláštností. Jako nejdůležitější a trvalý zůstává požadavek vysoké vnímavosti operátora na změny vzdušné situace a vysoké přesnosti v procesu radiolokační informace. Ukazuje se, že na přesnosti snímání prvotní informace operátorem RTV závisí výpočet počítačem ASV, přesnost orientace stíhacího radiolokátoru PLRV i navedení stíhacího letectva na určený vzdušný cíl.

Při zavádění a provozu ASV se vyskytuje řada faktorů, které částečně na počátku tohoto období ovlivňují použití techniky k vedení bojové činnosti. Můžeme je shrnout do tří oblastí:

1. Přístup bojových obsluh k použití nové techniky.

2. Zabezpečení provozu a ošetřování techniky.

3. Řízení bojové činnosti pomocí ASV.

1. Přístup bojových obsluh k použití nové techniky

Zkušenosti ukázaly, že pro velkou dynamičnost procesu využití ASV musí být operátoři dobře psychicky a fyzicky připraveni. Toho lze dosáhnout správnou a cílevědomou metodikou výcviku, stranicopolitickou prací s cílem uvědomit si své místo za obrazovkou a důležitost přesného snímání poloh vzdušných cílů. Z tohoto pohledu je důležitý faktor času, tj. doba strávená za obrazovkou radiolokátoru, čas, kdy každý operátor je nejvíce vytížen a musí se absolutně soustředit na splnění zadaného úkolu. Proto při hodnocení práce operátorů u RTV má být vyjádřeno:

— jak dovede pracovat s co nejmenší odchylkou při snímání z obrazovky vzhledem k reálné poloze vzdušného cíle,

— s jakou diskretností předává informace a zda vlivem tohoto faktoru nedošlo v paměti počítače ke ztrátě cíle.

Ukazuje se, že na počátku výcviku si toto operátoři plně neuvědomují, dělají chyby v poloze cíle i v diskretnosti předávání informací, což se negativně projeví v ASV PLRV i v procesu navedení střel.

U PLRV i při navedení SL podle ASV se využívá pro rozhodovací proces druhotné informace. Zkušenosti ukázaly, že bojová směna, která do této chvíle byla zvyklá rozhodovat či navádět podle prvotní informace, má k tomuto způsobu práce značnou nedůvěru. Faktem je a zůstává, že bojová směna musí plně důvěřovat druhotné radiolokační informaci a být přesvědčena, že tato souhlasí s prvotní informací.

Při přeškolení bojových směn na automatizační techniku docházelo velmi často k tomu, že si tyto nezvykly a neměly dostatečně myšlenkově zakořeněno, že bojové úkoly podřízeným jednotkám řeší počítač. Tím docházelo k jejich vstupům do procesu řešení počítačem, což vedlo k častým změnám při stanovení bojových úkolů jednotkám. Je skutečností, že zavedení ASV snížilo nutnost komunikace bojové směny automatizovaného velitelského stanoviště s bojovou směnou podřízených jednotek. V počátcích výcviku měla bojo-

vá směna ASV snahu vydávané povely pomocí ASV dublovat hlasitým velením. To vedlo k rozptýlení pozornosti podřízených velitelů a jejich nepřesné práci i zbytečným zpětným dotazům.

Kladem v této oblasti je skutečnost, že o službu na ASV je ze strany vojáků z povolání velký zájem. To potvrzuje i jejich velmi dobrá technická připravenost, přístup ke studiu a řešení problémů.

2. Zabezpečení provozu a exploatace techniky

Tato oblast je pro svou jednoduchost a nenáročnost velmi dobře zvládnuta. I tady platí zásada, že technik musí své práci rozumět a mít osobní vztah ke své technice.

Práce na pracovním místě velitelů jednotek je poměrně nenáročná. Můžeme konstatovat, že ji v krátké době velmi dobře zvládli všichni určené důstojníci jednotek, což vedlo k vzájemné zastupitelnosti v bojové službě.

3. Řízení bojové činnosti pomocí ASV

Znamená dovedně využívat daný systém v podmínkách svazku PVOS. Dokázat maximálně efektivně těžit z bojových možností ASV vojskům PLRV, SL, RTV a racionálně řídit podřízené útvary a jednotky. ASV vyžaduje od velitelů útvárů znalost bojových možností ostatních druhů vojsk. Úspěchu v bojové činnosti svazku PVOS je možné dosáhnout jen společným úsilím a sladěním činnosti všech druhů vojsk, pravidelnými a metodickými nácviky v celém komplexu. Cílem nácviků je dosáhnout:

— přesnosti práce operátorů ve všech objektech ASV,

— maximálního počtu přenesených informací,

— návyků ve velení pomocí signálů a krátkých nařízení,

— sladění činnosti obsluh jednotlivých objektů ve směru k velitelskému stanovišti,

— dovednosti velitelů řídit práci jednotek od obrazovek jednotlivých objektů.

ASV poskytuje možnosti nacvičit vedení bojové činnosti s nepřátelskými prostředky vzdušného napadení podle pravděpodobného modelu náletu. Tímto způsobem je možné ověřit varianty vedení bojové činnosti. Nácviky je nutné organizovat systémem jednotka — útvár — svazek, čímž je zabezpečena jednotná RL informa-

ce (skutečná nebo fiktivní) a jednotné vedení bojové činnosti všech stupňů. Zkušenosti ukázaly, že těchto nácviků je vhodné využívat v rámci plánovaných nácviků bojových směn, komplexního výcviku, velitelsko-štabních cvičení v terénu s pojiťky atd.

Podmínky svazku PVOS vyžadují, aby u všech podřízených bojových útvarů i jednotek byla jednotná RL informace. Tato se získává pomocí ASV z mnoha zdrojů, shromažďuje se a vyhodnocuje na stupni radiotechnické brigády. K bojovým jednotkám postupuje jednotná a ta nej- přesnější poloha vzdušného cíle. Samozřejmě, že kromě této druhotné informace se musí zvláště u stíhacích leteckých pluků využívat i prvotní radiolokační informace z místních radiotechnických rot.

Při řízení bojové činnosti pomocí ASV je nutné stanovit spodní výškovou hranici. Je to pochopitelné, neboť charakteristiky radiolokačních dálkoměrů i výškoměrů zabezpečují stabilní informaci o vzdušných cílech od určité výšky. Důležité je, že u PLRV se použitím ASV podstatně snížila pracovní doba protiletadlových raketových oddílů (vyzařování do antén) a tím se ztlil průzkum nepřítelů a použití

jeho protiradiolokačních zbraňových systémů.

Zavedení ASV do svazku PVOS neznamená, že jsme odstranili dosavadní ruční způsoby řízení. Naopak, i v systému ASV, je ruční způsob zavádění informace nutný a s tímto faktorem se počítá. Toto je aktuální zvláště u radiotechnického vojska při toku informací z pozorovacích hlásek. Přesto je ruční způsob řízení bojové činnosti pouze náhradním systémem v případě poruchy či vyřazení ASV.

Je nesporné, že využitím ASV se zvýšily bojové možnosti i řízení bojové činnosti vojsk PVOS. Přesto při jejich zavádění do praxe s cílem dosáhnout vysoké efektivity je v procesu výcviku obsluh potřebné:

- zpracovat metodiku vedení bojové činnosti automatizovaným způsobem,
- zpracovat metodiku výběru a přípravy operátorů ASV,
- zdokonalit zavádění informací z pozorovacích hlásek a neautomatizovaných zdrojů do ASV,
- vyřešit organizaci vyhodnocování plánovaných letů (vzhledem k oblastnímu stanovišti řízení letů) při práci automatizovaným způsobem.

Nová automatizační technika přináší nové prvky do vedení bojové činnosti vojska PVOS. Je třeba zdůraznit, že ASV ovládá jen dokonale připravený kolektiv specialistů. Lidský faktor zde plní velmi důležitou úlohu. Proto ve výcviku je nutné dosáhnout obratu v myšlení lidí a nového přístupu k řešení taktických situací.